

Տարեկան գինն է 6 Արծաթ Մեծիտիկ.
Վեցամսեայ 3 1/2
Մեկ ծանուցումս տողին 2 դուրաշ է
Ստորագրութիւնները կանխիկ են:
տաքադրութիւնները ամեն ամսոյ ինն եւ
45ին կըսկսին:

Դուրս երթալիք լրագիրներուն համարն
ծախքը առ հաշիւն վրայ է:
Լրագրոյս վերաբերեալ համակ կամ որ եւ
իցն գրութիւն Խմբագրին պիտի ուղ-
ղուի. եւ անոց համար ծախքը խըր-
կողին վրայ է:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 26 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԵՌԱՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 3 հոկտ.

« Երտաբնի գործոց պաշտօնեայ Պ. Տրուէնտը 1 խիսի սեպտ. 12 թուով առ Հռոմի դաղընական դեպտան Պ. Սարթիթ ուղղեալ մէկ նամակը Հռոմի նը կատմամբ Գաղղիոյ կառավարութեան քաղաքականութիւնը կը բացատրէ:

« Յիշեալ նամակը կըսէ թէ Գաղղիական զօրաց Հռոմ մնալուն շարունակ կուծիւնը հակառակ է Գաղղիոյ այն քաղաքականութեանը որ 1831ին Խաղիան օտար միջամտութիւններէ ազատելու վը լայ կը կայանար: »

« Խաղիոյ մէջ պատահած փոփոխութիւնները, մայրաքաղաքը Ֆիորենցիա փոխադրելու դիտաւորութիւնը, և խաղաղաց պապական երկիրներու վրայ յարձակում չընելու երաշխաւորութիւնները կատարեն Գաղղիան որ որոշեալ ժամանակի մը մէջ իր զօրքերն Հռոմէն քաշէ: »

Գաղղիոյ և Խաղիոյ կառավարութեանց մէջ հաստատուած նոր դաշնադրութիւնը մէկէն ի մէկ ազդեցուց եւ լոպայի քաղաքականները և ամեն ուրիշ քաղաքական խնդիրները մոռցուցաւ այժմ:

Դաշնադրութիւնը դեռ պաշտօնական կերպով հրատարակուած չէ: Բայց գաղղական Քոնքլիթիւսի միջոցով լրագրին մէկ յօդուածը, որ պաշտօնական Մոնիթօրին մէջ ալ հրատարակուեցաւ, և մանաւանդ Գաղղիոյ արտաքին գործոց պաշտօնէին մէկ նամակը՝ որուն բովանդակութիւնն հեռագիրն արգէն բերած է մեզ, անոր ստուգութեանը վրայ տալաւ կոյս չթողուցին:

Տրամադրութիւնները նոյն են ինչ որ անցեալ շարժու հեռագիրն համառօտիւ ծանուցած էր: Ա լեքթօր Խմանուել թագաւորն իր աթոռը թաւրինէն Թուրքիայի Ֆիորենցիա քաղաքը փոխադրելու որոշում ընելով՝ Հռոմն իրեն մայրաքաղաքը ընելու պահանջումէն կը հրաժարի: Պապին ձեռքը մնացած երկիրը դուրսէն յարձակումներէ պաշտպանել կը խոստանայ, և Պապին բաժնուած ու Խաղիոյ հետ միացած պապական երկիրներուն բաժնին ինկած պարտքը իւր վրայ կառնու:

Ետք փոխարէն, Եւրօքէն կայսրն ալ կը խոստանայ Հռոմի մէջ ունեցած զօրքերը մինչեւ երկու տարի հեռագրեալ Հռոմէն հանել, և Եւրօքիոյ կողմէն Խաղիոյ վրայ յարձակում մ'ըլլայ նէ՝ վերջինն պաշտպան կենալ զէնքով:

Եւրօքիական լրագիրներն արգէն ըսկըսած են զանազան մեկնութիւններ տալ այս դաշնադրութեան պայմաններուն և անոնց նպատակին: Ոմանք Գաղղիոյ նը պատաւար կը համարին, ոմանք Խաղիոյ, ոմանք Պապին, ոմանք ալ ընդհակառակն կամ Գաղղիոյ, կամ Խաղիոյ և կամ Պապին միտասկար կը համարին, ամենն

ալ երկար խորհրդածութիւններով ու փաստերով, որոց արձագանք ըլլալ անհընար է մեր անձուկ էջերուն:

Բայց մեզ՝ այս դաշնադրութիւնը թէ՛ Խաղիոյ և թէ՛ Պապին միտադէս օգտակար է: Խաղիոյ, փասն զի Հռոմն ու Պապին կը ձեռք բերելու յաւտով մեծ բանակներ ու նաւատորմեր պատրաստելու, ամբաւ ծախք ընելու և երկիրը միշտ զբաղուածեան ու տագնապի մէջ պահելու հոգեբէն կազմաւոր, և իր ներքին բարեկարգութեանն ու կազմութեանը զբաղելու ժամանակ և զիւրութիւն կուտենայ: Պապին, փասն զի Խաղիոյ կողմէն յարձակում կըրելու և Հռոմն ու իր աշխարհական իշխանութեան մնացորդը կըր սրնցնելու հանապազօրեայ վտանգէն ու երկիրէն կազմաւոր, և միտադաւան իր անկախութիւնը կը դնեն, զոր երկար ժամանակէ ի վեր գրեթէ կորուսած էր իր մայրաքաղաքն օտար զէնքերու պաշտպանութեան յանձնած ըլլալուն պատճառաւ:

Մեր այս կարծեացը համաձայն են նաև Գաղղիոյ ու Խաղիոյ լրագիրներն ու մանք. և վերջին լուրերուն նայելով՝ Խաղիոյ մէկ քանի քաղաքացի մէջ դոհուելու յայտարարութիւններ եղեր են:

Ար մնայ տեսնել, և ամեն մարդ անհամբերութեամբ սարկ'ալաւէ, թէ Պապին ինչ ընդունելութիւն պիտի ընէ այս դաշնադրութեան, որ առանց իր դիտութեանն ու գործակցութեանը եղեր է կը սին, մանաւանդ պիտի հաճի՞ իր կորուսած երկիրներուն վրայ պահած իրաւունքէն հրաժարելու: և Ա լեքթօր Խմանուել թագաւորին հետ հաշտուելով Խաղիոյ նոր թագաւորութիւնը ծանուցու:

Թուրքիին լրագիրներն հետեւեալ կերպով կը պատմեն յիշեալ քաղաքին մէջ սեպտ. 21ին և 22ին պատահած խռովութիւնը:

Այս օրէն երկու ժամ ետքը քաղաքին մէկ քանի կողմերն հաւաքումներ կընեն և Թուրքիին Պապէթ լրագրին դրասնեակին վրայ յարձակման փորձ մ'ըլլալով, խուժը մը ոստիկանութեան զինուոր վրայ հասաւ և բազմութիւնը զինու զօրութեամբ ջրուեց:

Կառավարութիւնն այս անց քը լսելով անմիջապէս դատաստանական քննութեան ներքեւ ձգեց ոստիկանութեան գործակալները:

Բայց արմուկը քանի զնայ մեծցաւ, և բազմութիւնը քարերով ու բիրերով զօրաց վրայ յարձակելով բազմութիւն զինուոր և երեք պաշտօնակալ վերաւորեց, երեք ալ ոստիկանութեան գործակալ սպաննուեցան: Յետոյ բազմութիւնը որուն մէջ ատորձանակ ունեցողներ ալ կային, Սէն Բարլո հրապարակին վրայ շարունակ խուժը մը զօրք զէնքից ընել ու ջրուելու գնդով՝ վտանքն յարձակեցան, զօրքերն ալ ինքզինքնին պաշտպանելու համար կը լսի ըրին բազմութեան վրայ, որով տան քաղաքացի սպաննուեցան և շատեր ալ վերաւորեցան: Օրոց մէջէն ալ քանի հոգի վերաւորուեցան, հինգը ծանր կերպով: Ետք վրայ բազմութիւնը ջրուեցաւ և քաղաքին ամեն կողմն անդորուելու վերահաստատուեցաւ:

Հեռեւեալ օր ցերեկը խաղաղ անցաւ, բայց իրիկունն արմուկը նորոգեցաւ: Խոռվարները քարերով ու հրաղէններով ոստիկանութեան պաշտօնարանին վը լայ յարձակելով, զօրքը դարձեալ կրակը բաւ անոնց վրայ, և նորէն քանի չափ մարդիկ մեւան կամ վերաւորեցան: Օրոց մէջէն ալ շատեր վերաւորեցան:

Հեռեւեալ օրը թագաւորը կառավարութեան պաշտօնեայները կանչելով հըրաժարականներն ուղղեց, փասն զի խռովութեան երկրորդ անգամ նորոգուելուն առաջը չէին կրցեր առնուլ ազգու միջոցներով, և Խաղիոյ զօրապետը կանչելով անոր յանձնեց նոր պաշտօնեայները կազմելու գործը:

Ա լեքթին լուրերը կը ծանուցանեն թէ նոր պաշտօնեայները կազմուել են Խաղիոյ ժօրա զօրապետին նախագահութեամբ, և Թուրքիին մէջ ալ անդորուելութիւնը վերջնական կերպով հաստատուել է:

Ա լեքթին խաղաղական բանակցութեանց վրայօք եկած լուրերն հակառակն են: Ոմանք կըսեն թէ սահմանոց բաժանման գործը լնցած է և միայն դրամական խնդրին վրայ դժուարութիւններ ծագած են: Ոմանք ալ ասոր հակառակը կը պնդեն Բայց ընդհանրապէս կը յուսացուի որ այս դժուարութիւնները վերջապէս լուծուելով խաղաղութիւնը կը հաստատուի:

Պերինի Պապէթ լրագիրը պաշտօնական կերպով կը ծանուցանէ թէ Ռուսիոյ կայսեր դաշնաժառանգ որդին Տանի մարքայի թագաւորին աղջկանը հետ նշանուել է սեպտ. 17/29ին:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Եղգային ընդհանուր արոց խնդիրն արգէն Բնդհանուր Ժողովով լուծուած և անոր անդադալ գործադրութեան հարկը ծանուցած ըլլալով, աղգային Սարգսթիւնը մայրաքաղաքին ամեն թաղական խորհրդոց չըջարեական մը զրկեց որ յիշեալ արոց բաշխումն ընեն հեռեւեալ կերպով:

Իւրաքանչիւր թաղական խորհուրդ նոյն թաղին մէջ բնակող բոլոր թաղեցւոց անուաներուն ճիշդ ցուցակով պիտի շինեն, անոնց մէջէն ընդհանուր տուրք վճարելու կարողութիւն ունեցող անձանց առնանները պիտի նշանակեն, իւրաքանչիւրին կարողութեան աստիճանին համեմատ դանոնք 10 կարգի բաժնէ, և այս բաժանումը արդարութեամբ կատարելու համար աղգային տուրք վճարելու կարողութիւն ունեցող ամեն մէկ անհատի մէկ մէկ նամակ զրկելով անոնց կարծիքը պիտի խնդրեն: Յիշեալ նամակներուն մէջ հինգ օր պայմանաժամ որոշուած է, որուն ընթացքին ետեւ թագական խորհուրդները որոնցմէ որ պատասխան ընդունած չըլլան, առանց երկրորդ անգամ կարծիք հարցնելու առանց աստիճանն իրենց պիտի որոշեն, և ճշգրիտ չորոշողներուն ալ պիտի ուղղեն: Եյս որոշումներն ընելէ ետեւ թաղական խորհուրդները տուրք վճարելու կարող անձանց ցուցակը աղգային Սարգսթիւնին

պիտի ուղղեն, որպէս զի պէտք եղած քննութիւնն ընելէ ետեւ, վաւերացնեն և հաւաքումը անորինէ:

Եղգային Խաղի Ժողովն այս հինգ շարժի օրն իր հնդեռասանորեայ սովորական նիստն ընելով՝ հետեւեալ որոշումներն ըրաւ:

Պարտու քարոզիչ Արթ. Բարթոլու զինու վարդապետը Խաղիոյ լեքթին Պարտիքական փոխանորդ կարգեցաւ: Ուրիշայի Գեր. Գրիգոր եպիսկոպոսը Շիքուշի առաջնորդ կարգեցաւ:

Մշայ Ս. Կարապետի վանուց միաբանէն Երթ. Բարթոլու Կարապետը Ուրիշայի առաջնորդ կարգեցաւ:

Գարձեալ նոյն վանուց միաբաններէն Արթ. Երիտաւրի վարդապետը Գերշանի առաջնորդ կարգեցաւ:

Տիգրանեան Արթ. Մկրտիչ վարդապետին գործոց քննութեան համար արգէն կազմուած խաղի յանձնաժողովոյ կրօնական անդամներն հրաժարած ըլլալով, անոնց տեղ ընտրուեցան Եւսեպիան Ս. Գեորգ և Ս. Սարգիս նախկին Ս. Պապարքունք:

Արթ. Ս. Փիլիպոս քահանայ Սաւմաթիոյ

« Սահակ « Օրթագիւղի Խի նոյն յանձնաժողովոյ աշխարհական անդամներն էին և են:

Մեծ. Եւրօքու Եֆէնտի Եւրօքուպետն « Պէհգաւ Ռուս աղա « Եւսեպիան Խաչիկ աղա:

Թեքլիտաղի Ժողովուրդեան մէջ ժամանակէ մ'ի վեր այլ և այլ պատճառներով տիրած երկպառակութիւնը բաւեալու համար խաղի Ժողովոյ այս գործին քննիչ կարգուեցան Արթ. Ս. Մկրտիչ քահանայ Խաղիւղի և Մեծ. Տիգրան աղա Եւսեպիան:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՅՈՒՄ

« Վարդապի Հովաթիս » անուն լրագիրն մէջ այս շաբաթ Վանքի Մ. Պ. Ասատուրինը կատմամբ Քաղաքական Ժողովին ըրած անօրէնութեան հակառակ քանի մը խորհրդածութիւններ գրուած ըլլալով, արժան դատուեցաւ ի պաշտօնէ հրատարակել որ Քաղաքական Ժողովն իր նախորդին ըրած որոշման անթիւրի գործադրութեան համար Վանայ առաջնորդ Գեր. Խիչատիոս եպիսկոպոսին պէտք եղած հրամանագիրը գրել որոշած, և արգէն կրկին գրուած է Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հօր կողմէ որպէս զի Վանքի Մ. Պ. Ասատուրի գաւին համար իր ոստիկանը կողմէ կարգուելիք փոխանորդը օր առաջ Կ. Պոլսի զրկուի:

Ուստի Քաղաքական Ժողովը ոչ միայն Վանքի Մ. Պ. Ասատուրի դանդաղ անտեղի և Վանայ առաջնորդին դանդաղ գոհացուցիչ դատած չէ, այլ և անոյն առաջնորդին աղա դու կերպով գրած է որ Վանքի Մ. Պ. Ասատուրի գործին վրայ նոր ի նորոյ ծանօթութիւններ առնելու նպատակաւ այս դատին երկարաձգութեան տեղի չտայ, քանի որ թէ ինքը և թէ Մ. Պ. Ասատուրի ոստիկանն ամբաստանութեանց պատճառ կանխաւ քաջ գիտեն, և պէտք է համոզուել որ աղգային Վարդութիւնը այս պարագային մէջ արդարութեան համեմատ վարդապետ համար սոյն անօրէնութիւնն ըրած է և անոր գործադրութիւնն կը

պահանջէ :

24 սեպտ. 1864

Ի Պատրիարքարանի Հայոց
Ի Կ. Պոլիս :

Ինչպէս որ նախընթաց թուով ծա-
նուցեր էինք, Ս. Երուսաղէմայ նորընտիր
Պատրիարք Գեորգի Ս. Եսայի Օ. վար-
դապետն երկուշաբթի ատուռ մայրաքա-
ղաքն հասաւ աւստրիական շոգենաւով :
Ս. Երուսաղէմայ Պատրիարքական փո-
խանորդ Գեորգի Իսահակ եպիսկոպոսն և
մէկ քանի եկեղեցականք անմիջապէս շո-
գենաւն երթալով նորընտիր Պատրիարքը
գլխաւորեցին և պարտաւարտաձ մեծա-
րանօք ազգային Պատրիարքարանը բերին :

Մեր արդայ ընթերցողքը կը յիշեն
անշուշտ որ լրագրոյս 653 թուով Ս. Ե-
րուսաղէմայ Պատրիարքի ընտրութիւնը
ժամուցած ժամանակնիս, խոստացեր էինք
նորընտիր Պատրիարքէն ազգին ունեցած
անկախութեանցը վրայ քանի մը խոր-
հրդածութիւններ ընել :

Այս խոստումն այսօր կը փութանք
ի դործ դնել համառօտիւ, և կը յու-
սանք, որ ինչպէս ազգային ամեն խորհող
անհատ նոյնպէս և մասնաւոր ժամանաւո-
րի Գեորգի նորընտիր Պատրիարքն իրենց բա-
րեւեր ուշադրութիւնը չեն զանար մեզ :

Ոչ որ կրնայ ուրանալ թէ Ս. Ե-
րուսաղէմի Պատրիարքական ընտրութիւ-
նն ազգային մեծ շարժման մ'առիթ ե-
ղաւ : Ըսել է որ աղիւն այս ընտրութեան
մեծ կարեւորութիւն մը տուաւ : — Ինչ-
պէս որ Երուսաղէմի Պատրիարքական ա-
մենուն յայտնի է : — Այսին զի ազգը
մեծ օգուտներ կանխալէ իրաւամբ այն
Ընտրութիւն :

Երեսփոխանական ժողովը՝ որ ազգին
կամաց հաւաքական ներկայութիւնն է,
այս ընտրութիւնը ոչ Պօղոսի և ոչ Լ-
պօղոսի աղբեղութեամբ ըսաւ, հետեւա-
բար Պօղոսի կամ Լպօղոսի ձայն և
կամք մնացած չէ և չլրնար մնալ, այլ մի-
այն ԳԻՐԾԻ կ'ապաստուի :

Ոչ որ այսօր չսերմաներ, վաղը չկրն-
ար հնձնել :

Ինչպէս մարդկային ամեն ձեւնար
կուծիւն՝ նոյնպէս կրօնքն ալ իր որբա-
ղան նպատակին հասնելու համար միշտ
ներկային կարօտութիւն ունի :

Հատեալ համար կրօնի նպատակը
միայն յաւիտեականութիւնն է, ուստի
յաւիտեականութեան հասնելու միակ
կամ ապահովողն միջոց ճանաչած են
մեծանկեղութիւնը կուսութիւնն ու ա-
ղօթքը : այս համալսման կրօնի պաշտօն-
եայնքնէն ալ այսպիսի ծառայութիւններ
միայն սպասելով կը բաւականանան :

Բայ մեզ կրօնքն նպատակը կրկին
է, ներկային մէջ առաքինի կեանք և ազա-
կային մէջ յաւիտեական երջանկութիւն :

Ուրեմն կրկին անհրաժեշտ պարտքն
է նախ ընկերական բարոյականութիւն սով-
րեցնել ժողովրդեան, որպէս զի ներկա-
յին մէջ բարի կամ առաքինի ըլլայ, և հե-
տեւաբար յաւիտեականութեան մէջ ալ
երջանիկ :

Այս ըրած նախադասութիւններէս
ինքնին յայտնի է, որ եթէ կըրնէ ներկային
մէջ ընկերական բարոյականութեան քա-
րուց, օրինակ և ուսուցիչ չըլլայ, անհր-
նար է որ յաւիտեական երջանկութեան
առաջնորդելու կամ կրօնի վերջին նպա-
տակին հասնելու կարող ըլլայ :

Արօնից ասպարէզը թէ և բովանդակ
տեղեղնքն է, բայց կրնանք ըսել թէ ու-
նի նաև առանձին և մասնաւոր հաստա-
տութիւններ իր այս կրկին նպատակին
գլխաւոր հասնելու համար : Այս հաստա-
տութեանց կարգէն են վանքերը՝ իրեն գի-
շերօթիկ փարձարաններ կամ բարոյական
դաստիարակութեան տուններ, ուր դաս-
տիարակ կամ ուսուցիչ է Աղբեր :

Ազգային վանքերն այս տեսութեամբ
նկատած ժամանակնիս, անշուշտ մեծ ցաւ
է ամեն ճշմարիտ ազգասիրաց և կրօնասի-
րաց տեսնել՝ որ մեր վանքերէն զրեթէ մե-
ծադոյն մասը՝ չքանք ամենն ալ՝ առա-
ջըմ իրեն միայն առանձնական աղօթա-
տեղիներ համարուած, միայն աղօթողներ

հասցնելու կը ծառայեն : աղօթողներ՝ ու-
րոնք ներուրի մեզ քսել՝ ոչ ներկային և
ոչ ապագային համար օգուտ մ'ունին ազ-
գին, այլ ընկերական դաստիարակութիւ-
նէ զուրկ, մարդկութեան անօգուտ, միայն
իրենց հոգեւոյն փրութեանը կ'զբաղին :

Բայ վանքերն ասկէն աւելի բարձր
և վաւեր նպատակներու համար հաստա-
տած են, և ասոր անխտելի վրայ է ազ-
գային պատմութիւնը :

Սահմանադրութիւնը՝ որ ազգիս կրօ-
նական իշխանութեանց խորհրդով շին-
ուած և ընդհանուրէն ընդունուած ու
փաւերացած ազգային օրէնք մ'է, վանքեր-
ն իրեն նպատակը ճանչելով, կը վճռէ թէ
« բոլոր վանքերն ազգին բարոյական վար-
դապետը ծառայելու պարտաւոր են, ուս-
տի ամեն մէկն իր կարողութեան չափով
ունենալու է ընծայարան, թանգարան,
ուպարան, հիւանդանոց, և ասոնց պէս
ուրիշ ազգօգուտ հաստատութիւններ » :
Սահմ. յօդ. 48 :

Ուրեմն ազգին բոլոր վանականաց
պարտքն է այս սահմանադրական պահան-
ջումն իրօրդ դնել : ասով միայն կրօնքն
իր օրգանն նպատակին կը հասնի :

Խօսքերնիսուրիշ կերպով բացատրենք :
Որովհետեւ մարդոց յաւիտեականութեան
մէջ ունենալիք պատասխանատուութիւնը
կրնանք ըսել թէ բոլորովն ընկերական և
բարոյական պարտականութեանց կատար-
մանէն կախումն ունի, և որովհետեւ այս
պարտականութեանց գլխաւոր դաստիարակ
և ուսուցիչ ըլլալու նոր իրական պաշտօնն
ունի կրկին, ուրեմն եթէ կրկին անհո-
գութեամբ մարդիկ ընկերական պարտա-
կանութեանց ազգու մեան, ծանր պատաս-
խանատուութիւն մը կը հրաւիրէ իր վրայ
կրկին :

Մերայս դիտողութեանց առիթ տու-
ող ինչպէս յայտնի է՝ Ս. Երուսաղէմայ
նոր Պատրիարքի ընտրութիւնն ըլլալով բը-
նականաբար խօսքերնիս ալ առաջմ'ի
մասնաւորի Ս. Երուսաղէմայ նորընտիր
սահմանադրական դահալային կը դարձու-
նենք, և կը հարցունենք թէ Ս. Յակո-
բայ գերահռչակ և պանծալի վանքն ալ՝
ազգային ուրիշ վանքերէն նման՝ մինչև
ցայսօր լոկ իրեն աղօթատեղի մ'ըլլալէ
աւելի ինչ ծառայութիւն ըրած է ազ-
գին :

Այս հարցման պատասխանը մենք չենք
տար, այլ կրնանք միայն թէ ազգը՝ ինչպէս
ամեն վանքերէն նոյնպէս Ս. Յակոբայ
վանքէն ալ իրաւամբ կ'ապաստուի իր
ՌԱՅԵԼԵՆ ԳԵՐԳԵՆՈՍԻ :

Պաշտօնը հարցնողներ ըլլան թէ ազգին
այս պահանջման դարձադրութիւնը վան-
քն ներկայ միաբաններուն ձեռք կրնայ
կատարուիլ : կամ թէ այսպիսի ծառա-
յութիւն մը անոնցմէ ինչպէս կրնայ ըս-
պատուիլ, քանի որ ընտանի է թէ մարդ
մ'իւր չունեցածը չկրնար ուրիշն առ :

Մենք քարտէն Մարտիան օրգիւր
յարուհանելու ամենակարգ լընն կը
յանձնենք մեր ազգին բարոյական վար-
դապետն ջանադիրներ յարուցանելու հը-
րաչքը, բայց կը խնդրենք Գեորգի նորըն-
տիր Պատրիարքէն որ այս կեալին լաւ ու-
շադիր ըլլայ, և ինքնին ընտրէ ազգին շա-
հր կամ փառք :

Այս է մեր առաջին դիտողութիւնը
զոր կը համարձակենք ներկայացնել նո-
րընտիր Ս. Պատրիարքին :

Երկրորդ. Երուսաղէմէն զատ ուրիշ
տեղ մը չունինք գրեթէ որ ազգին այս
ցրուեալ վիճակին մէջ՝ այլ և այլ տե-
րութեանց և դանաղան կլինաներու տակ
անեալ ազգայինները տարուան մէջ 6—7
ամիս ի մի ամիսի բոլորովն անձնական
զբաղմունքն ազատ : Միթէ քիչ բարիք
կը ծնէր ազգին՝ այս խառն ընկերակցու-
թեանն՝ եթէ միաբանութիւնը միմիայն
աղօթքի և օրհնութեան պարտաւոր մտա-
դիր չըլլար : միթէ այս խառն ընկերակցու-
թիւնն ապարդիւն կը ցրուէր միշտ՝ եթէ
միաբանութիւնը զիստար օգուտ քարել
անկէ :

Արդարեւ եթէ միաբանութիւնը գո'նէ
Կ. Պոլսոյ Անձնատուէր ընկերութեան

ընթացքը բռնէր վանքին մէջ, քիչ ժա-
մանակէն ազգայնոց մեծ մասը գրեւ կար-
գալ չգիտնալու դժբաղդութեան կազա-
տէր : Թիւ ազգային դադարաւորն և ազ-
գային ընդհանուր կրթութեան տարա-
ծումը, որուն ամենազորաւոր և ամենա-
յաջող միջոցը կը լըլար և տախալին կըր-
նայ ըլլալ Ս. Յակոբայ վանքը :

Երրորդ. Անքնիս ապագրաւոր վար-
դապետը՝ ազգին բարոյական վարդապետն
միջոց մ'ըլլալէ զատ, վանքին ալ թէ՛ բարո-
յական և թէ՛ նիւթական բարդաւաճանաց
ապահով միջոց մը կը լըլար : Անեկտիկ և
Անեկնայի Միթիարեանց վանքերն ասոր
զգալն օրինակ մ'են : Ոչ միայն ազգային
գրականութիւնը բաւական ծաղկեցուցին,
այլ և իրենց ալ մեծցան, հարստացան
և աշխարհի առջև համարում ու յարգ-
ստացան : Ս. Յակոբայ վանքն անոնցմէ
աւելին կրնար և կրնայ ընել :

Չորրորդ. եթէ ոմանք չափաւորաց
ալ կարծեն, մենք սահմանաւոր պարտա-
կանութիւն մը կը համարենք նոյն իսկ
Հայաստանի մասնաւորական վարդապետն
կեղրոն դարձեալ Երուսաղէմը կարծել :

Հաւատիկ ինչու :

Երուսաղէմ տուրք մը կը վճարէ ազ-
գին յանուն ճեմարանի, որուն անունը
միայն կայ, բայց տուրքն իր նպատակէն
բոլորովն խտրուած է :

Արդ. Երուսաղէմայ վանքը կրնայ և պէտք է
որ գաւառական ընդարձակ դպրոց մ'ըլ-
լայ և իւրացանչիւր գաւառներէն մէկ մէկ
կամ երկերկու տղայ առնու և գանձե-
րթանապէս կրթէ, որով ըլլան վարժա-
պետներ, վարդապետներ և այլն և այլն :
Ասով Կ. Պոլիս ըստ մասին կաղափի կը
դերանոցի մը մեծ և ծանր հոգէն, Երու-
սաղէմայ վանքն աւելի մեծ համակրու-
թիւն մը կատանայ գաւառներէն, և աղայք
ալ կրթուելէ ետեւ իրենց երկիրը դառ-
նալու չեն դժկամակիր, գաւառներն ալ առ-
կացի դաստաւորներ կունենան զորոք ի-
րենց երկրին մէջ հասցնելու շատ դժուա-
րին է, չըսենք անկարելի :

Այս մասին Երուսաղէմայ մօտ Յու-
նաց Խաչալանքին մէջ եղած զիշխութիւն
դպրոցը կրնայ օրինակ առնուիլ :

Եւ արդարեւ եթէ Ս. Երուսաղէմայ
աթոռն այս և այսպիսի ընդհանրական
պարտականութիւններ չունենար, և հե-
տեւաբար եթէ ազգն ալ այս և այսպիսի
ընդհանրական ծառայութիւններ չապա-
տէր անկէ, նոր պատրիարքի ընտրութեան
ինքրոյն այնչափ կարեւորութիւն չէր տար :

Ուստի եղած ընտրութեան համար
չնորհալ կըրնանք Ազգային Արչու-
թեան սահմանաւոր, որ իր նպատակը
ժամանակիս պահանջմանց օգին հասկըցող
մէկն ընտրել էր, բայց մեր նախատեսու-
թիւնը փորձելու համար գիտելու իրա-
ւունքնիս ալ պարտք կը համարենք իրօրդ
դնել :

Առանց աշխատութեան երկիրն ուղ-
ուած պտուղը չտար : բայց կան երկիր-
ներ ալ որ աշխատութեան փոխարէն ըս-
պատուած պտուղը չեն կրնար տալ : ա-
մանկներն ամուլ կամ անքաբեր կը կու-
ռին :

Ազգային օրինաւոր իշխանութիւնն
աշխատեցաւ, Ս. Երուսաղէմի վանուց
բարեկազութեան սերմը պատրաստեց,
սպասենք ուրեմն Մշակին աշխատութեա-
նն ու երկրին տալիք բերողը, և մաղ-
թենք որ Մշակը ժիր և աշխատասեր, եր-
կիրն ալ արգաւանդ և պաղարեւ ըլլայ :

Ս. Երուսաղէմայ նորընտիր Պատ-
րիարք Գեորգի Ս. Եսայի Օ. վարդա-
պետն հինգշաբթի օրը ազգային Քաղա-
քական և Արտական խառն ժողովոյ ներ-
կայանալով Արչութեան շնորհաւորու-
թիւնն ընդունեց, և այսօր մայրաքաղա-
քէս կը մեկնի ի Ս. Լըմիածին, ուղիւ
ցուծեամբ Ս. Երուսաղէմայ միաբան
Աթ. Ս. Սիմեօն վարդապետի և Բէթ-
գէհեմի շէյխ Պ. Սողոմոնի, որ Նորին
գերապատուութեան հետ Կ. Պոլիս է-
կած էր :

Ազգային Ս. Քիրիզի հիւանդանոցի
մեծապատիւ Գանձապետին հաղորդած
մէկ տեղեկութենէն կիմանանք, թէ վե-
հափառ և բարեխնամ Ինքնակալ կայսեր
բարձրապատիւ և աշխուստիւ Մայրն այս
օրերս իր առաջին հաղարպետ Ա. սեմ.
Հիւսէյին պէյ Եֆէնտիկին միջոցաւ 18
հաղար 750 զուրուշ շնորհ մ'ըրած է ի
նպատակ ազգային հիւանդանոցի խղճաւաց
հետեւեալ պարագայներով :

Ազգային հիւանդանոցի սեփականու-
թիւններէն Գաղը չէլմէի մօտ եղած
այգին և պարտեզը՝ երկար ժամանակէ ի
վեր հանգուցեալ Փիշմիշեան Միքայէլ
ամիրային վրայ ըլլալով, ազգային Ա. ար-
չութիւնն արժան դատել էր զանոնք Ե-
րուսաղէմ վանքին վերջին փայլաւոր
գործքնէն : Այս փոխադրութեան համար
Հիւանդանոցի սնուկը պարտաւոր էր
նոյն 5000 զուրուշ ինթիզալ ծախք վե-
ճարել Միքայէլ ամիրային իր օրդուցը դա-
ճելու համար : երկրորդ՝ 2500 զուրուշ
երկու չորրորդ ինթիզալ ծախք վճարել
հանգուցեալ Վշան աղային օրդուցը վե-
րայ գործքնէն համար : և երրորդ՝
5000 զուրուշ ալ Ա. սեմ. Գեորգ պէ-
յին վրայ գործքնէն համար : Առնյալ
զատ 1000 զուրուշ ալ երկու տարեկան
տասանորդ (եօշուր) պիտի վճարուէր, ընդ-
ամենը 13500 զուրուշ :

Յիշեալ կառուածները բարձրապատիւ
Մայր Թագուհին վաղը ֆիններն ըլլալով,
ազնուագութ Մայր Թագուհին այս 13
հաղար 500 զուրուշ շնորհելէ զատ,
5250 զուրուշ ալ զրամ շնորհեց՝ իրեն
հայազին ոգորմ. Ընտր. ազգային հիւան-
դանոցի մէջ պատասխալ խղճաւաց :

Օգոստոսիս Մայր Թագուհին
կողմնէ եկած այս շնորհն անհրաժեշտ
պարտք մը կը դնէ ընդհանուր ազգիս վը-
րայ՝ խորին շնորհակալութիւննիս յայտ-
նել : Նորին բարձրութեան և իր անդին
կենացի երկարութիւն և անսասան բարօ-
րութիւն մաղթել :

Քանի մը բարեւեր ազգայինք ալ
հետեւեալ նուէրներն ըրին ազգային հի-
ւանդանոցին :

Գաւառմաճեան մեծապատիւ Գեորգ
տղան վեց տախաւ (448 օխոյ) աղած պա-
նիր շնորհեց :

Ուրիշ մեծապատիւ անձ մ'ալ 20 օ-
խոյ ծխախոտի գին 300 զուրուշ նուիրեց :

Կ. Պոլիս 23 սեպտեմբեր 1864 .
... խմբագիր :

Լրագրող վերջին թուոյն մէջ ազգա-
յին հիւանդանոցի և օրաւելի ցաւալին է
ազգային Արչութեան սնուկի դրամա-
կան նեղ վիճակին արեւալի նկարագրու-
թիւնը՝ զանի մատակարարող հոգարար
ձուծեան կողմնէ պաշտօնական կերպով
հրատարակեալ տեսնելով, պարտք համա-
րեցինք իրեն ազգային անհատ յիշեալ
ինքրոյն վրայ մեր կարծիքն ու դիտողու-
թիւնները հրատարակելով ազգային Ա. ար-
չութեան ուշադրութեանը յանձնել՝
եթէ բարեհաճիք պատուական լրագրող
առաջնիկայ թուոյն մէջ տեղի շնորհել ա-
նոնց :

Այլմասի հոգաբարձութիւնը հրա-
պարակաւ պաշտօնական յարաբարութիւն
ըրած էր թէ « Արչութեան սնուկն այս
սրտուան օրս ամիսը դրեթէ 20—30 հա-
ղար զուրուշ մուտք և 50 հաղար զու-
րուշ ծախք ունի, ըսել է կէս առ կէս,
բայց » : Հետեւաբար կեղրական սնուկ
կին արդէ եկամտից աղբիւրները ծախսեց
չեն բաւականանար :

Ազգին համար սպառնալի վիճակ մ'է
այս և ըստ որում ինքիւն ալ հրապա-
րակ եղած է, ուստի ամեն ազգային անհատ
աղաւտութիւն ստացած է իր կարծիքն ու
դիտողութիւնները հրատարակել ազգային
Այլմասի անհատապաշտութեան դար-
ման մ'ընելու նպատակաւ : Այս շարժա-
ւիթով մենք ևս սոյն դիտողութիւնները
կը փութանք հաղորդել ձեզ և ձեզմով
ալ ազգին :

Բայց ելեմալից ինքրոյն վրայ խօսելէ

տուժ, չեմք կրնար լուծութեամբ անցնել ծանր ու անարդարանալի կէտ մը։ Խընդիրն այն է թէ Ելեմիայի հոգաբարձութիւնը, որուն պաշտօնը Ազգային Ազգային նախնական մանկավարժութիւնն է, սահմանադրապէս կրնայ մի առանց իւր վրայ տեսնութեան պաշտօն ունեցող Տնտեսական խորհրդի գիտութեան և Քաղաքական ժողովի հաւանութեան այսպիսի ծանր խնդրի մը վրայ հրապարակաւ պաշտօնական յայտարարութիւններ ընել։ Յաւել կրնան որ ստիպուած ենք բացատրական պատասխան մը տալ այս հարցման։ Մատակարար հոգաբարձութիւն մը իւր գործունեակն ինքն ինքն իւր վրայ տեսնութեան պաշտօն ունեցող ժողովի միայն կիսմարտէ, որոնք պէտք եղածը կը անօրինակ իրենց ձեռնհասութեան սահմանին ներսէն չափ, և եթէ հարկը պահանջէ՝ Քաղաքական ժողովը երեսփոխանական Բնականոր ժողովը կը դիմէ։ այս է ազգային Սահմանադրութեան արամադրութիւնը։

Սակայն մեր դիտարկութիւնը ոչ այնչափ արգելադրութեան մը դէմ, այլ որչափ երեւոյթ անհասարակ ռուսութեան վրայ խօսել ըլլալով, անմիջապէս նոյն խնդրին կը ձեռնարկենք։

Այս երկու թէ ազգային Ազգային մտաւոր կի երեւոյթ արդի անհասարակ ռուսութիւնը ազգային համար սպառնալի վեճակ մ'է։ արդ՝ լաւ կը լայն շարժենք նախ զայն հաստատել և յետոյ երեւոյթ անհասարակ ռուսութեան վրայ խօսել, որպէս զի յիշեալ խնդրին վրայ մեր լսելիքն էր ընդ աւելի գգալի ըլլալ։

Ազգային անդորրութիւնն ու յառաջդիմութիւնը Սահմանադրութեան կ'սպասէ, այն է՝ սահմանադրական Արաւելութիւնն է։ Արդ՝ վարչական կազմութիւն մ'ապահով չկրնար ըլլալ, մինչև որ իր երեսփոխան վեճակը հաւասարակշռութեան մէջ չըլլայ։ անհրաժեշտ ճանապարհներ մ'է այս։ Ինչպէս ուրեմն մեր սահմանադրական կազմութիւնն ապահով կրնայ ըլլալ, քանի որ ազգային երեւոյթ մէջ հաւասարակշռութիւնն չկայ։ Ազգային վարչական երեսփոխան բաւական չէ իր կազմութիւնն ապահովելու։ տեսնուած են վարչութիւններ՝ որ կանգուն կեցած են բացարձակ միապետութեամբ, տեսնուած են նոյնպէս վարչութիւններ՝ որ կործանուած են ժողովներու ներքէ։ առաջինը երեւոյթ հաւասարակշռութեան շնորհիւ, իսկ երկրորդը երեւոյթ անհասարակ ռուսութեան պատճառաւ։

Ուրեմն մեր վարչութեան եղանակը, այն է լիարժեք սահմանադրականութիւնը պէտք չէ իւր կազմութեան ապահովութիւնն հաւասարակշռութեան մէջ միայն իր կազմութեան մէջ տեսնել։ Արաւելութեան մը կազմութեան ապահովութեան էական տարբեր երեւոյթ հաւասարակշռութիւնն ըլլալը նոյն իսկ բնութիւնը կապալուցանէ։ բնական օրէնք է թէ ուր որ հաւասարակշռութիւն չկայ, հանգստանալով, հետեւաբար ապահովութիւնն չկայ։ ուրեմն քանի որ վարչութեան մը կազմութեան էական տարբեր երեւոյթ հաւասարակշռութիւնն է, պէտք է որ ազգային Արաւելութիւնը ջանայ ամեն բանէ տուած նոյն խնդիրը լուծելու։

Ելեմիայի հաւասարակշռութիւնը երկու բանով կրնայ։ Կախ ազգային հասարակարգութեան, երկրորդ ազգային մատակարարութիւնը գոյնի խնայողութեամբ վարելով։ այս երկու միջոցներով կրնայ բնականորէն երեւոյթ մէջ հաւասարակշռութիւն հաստատուիլ։

Մեր որ մասնաւոր հետապնդութիւնն ընելով՝ հրատարակել տեղեկագրերէն է և արձանագրութիւններէն բաւականաչափ աւելի ուղիղ տեղեկութիւններ քարտէս ենք աշխարհի հասարակ ծախսի մասին, կը փութանք ազգային երեւոյթ անհասարակ ռուսութեան խնդիրը հրատարակելու լուծելու, հասարակ ծախսի մասին որոշ գումարները դնելով, և ստուգել թեման ալ երաշխաւորելով։

Ազգային երկու տեսակ ծախսը և երկու տեսակ հասարակ ծախսը։

Ա. Հիւանդանոցի ծախսը և հասարակ. Բ. Պատրիարքարանի " " " Արդ՝ հետեւ ազգային Սահմանադրութիւնն այս երկու տեսակ ծախսերն ու հասարակութեանը զատած ու առանձին հոգաբարձութեանը՝ այն է Հիւանդանոցի և Ելեմիայի մատակարարութեանը յանձնած է, մենք ալ կը պարտաւորուինք իւրաքանչիւրին երեւոյթ զատ զատ հաւասարակշռելու։

Նախ կ'սկսինք Հիւանդանոցի, Հիւանդանոց

Ս. Երեւոյթ մի տարեկան տուրք	120000
Երեսփոխան վարչութիւն	3000
Արաւելութիւն	40000
Հիւանդանոցի վարչութիւն արդիւնք	13000
Արաւելութիւն	9063
Տնտեսական նախագիծ միջին գինը	21900
Տնտեսական շնորհած հաց և միս	33633
Ս. Փրկիչ և Ս. Յակոբ եկեղեցիներէ	8900
Գրան տուրք և ամսականք	20504
	270000

Ազգային մտաւոր կի երեւոյթ անհասարակ ռուսութեան վրայ խօսել ըլլալով, անմիջապէս նոյն խնդրին կը ձեռնարկենք։	130000
---	--------

Ծախս	400000
Բոլոր ծախսի գումարը*	400000

Պատրիարքարանի և կամ նոյն է Ազգային մտաւոր կի երեւոյթ հաշուեկշիւին։

Պատրիարքարանի Ծախս

Հիւանդանոցի նպատակ	130000
Պատրիարքարանի գիւղական տնտես	170000
" ներքին ծախսը**	90000
Արաւելութիւն	30000
Խառն ծախսը	60000
	480000

Հասարակ

Միջադրատուն	170000
Վարչականութեան և հրամանատարութեան	90000
Սուրբ Եղիշի և քանդակներ	126520
	386520
Բոլոր***	93480
	480000

* Հիւանդանոցի տարեկան տուրք ծախսը համար 400,000 զուրուշի գումարը առատ է և ոչ թէ նուազ։ Կարծենք նոյնը կը հաստատեն հիւանդանոցի արդի մատակարարութիւնը։ որովհետեւ արդէն, ինչպէս որ կարգաւորեց լրագրողը նախընթաց թուին մէջ, Հիւանդանոցը իր առանձին հասարակութեան իր զատ կերպով անտուկի ամսական 20,000 զուրուշի նպատակը հոգաբարձու վրայ է, որն որ տարին 240,000 զուրուշի գումարը կը ծախսէ։ Բայց որովհետեւ Հիւանդանոցն առաջին 420000 զուրուշի տուրքն ընդունելով 240 000 զուրուշի նպատակով մատակարարութեան վրայ է, ըսել է որ երեւոյթ մի տարեկան 420000 զուրուշի տուրքը չարժանաւարտ ընդունած ժամանակ կերպով անտուկի անտուկի միայն (20000 զուրուշի) նպատակով պէտք պիտի ունենայ, մասնաւոր որ ստացել և վարչական տարբերութեան առումով տեղեկութեանը նայելով Հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը դուռ ոչ Արաւելութեան վարչութեան 5000 զուրուշի տուրքն ընդունած ունի, ոչ 9063 զուրուշի կը տակաւ զուրուշի վարչութեան հաւաքած և ոչ ալ տարին 45000 զուրուշի չափ զոյանալիք Հիւանդանոցի վարչութիւն արդիւնքը։ Ուրեմն եթէ հիւանդանոցի հաշուեկշիւն մէջ նշանակել հասարակութեան ամբողջապէս ընդունի, կերպով անտուկի ընդունելով նպատակը շատ աւելի առատ կերպով կրնայ ապրիլ քան թէ այժմ։

** Պատրիարքարանի ներքին ծախսը յատկապէս տարեկան գումարը տարին 120000 զուրուշի է։ Բայց այս գումարը չարժանաւարտ ըլլալուն համար՝ չարժանաւարտ ըլլալով 90000 զուրուշի ինչպէս արդարացի թուած է մեզ, և աւելի ամեն ամիս 7500 զուրուշի վճարելու քան թէ 10000 ամիս զուրուշի պարտական մնալով։

*** Այս բայց զոյանալու և միջին անգամ աւելի գումար մը առանց դժուարութեան

Ազգային ներկայ սովորական հասարակութիւն մէջ, առանց ազգային ընդհանուր տուրքի կարեւորութեան պայտէս հաւասարակշռութեան հաստատուել յետոյ, կը մնայ հաւաքուելիք ազգային տուրքը օգտակար կերպով գործածել։ Յայտնի է թէ ազգային Արաւելութիւնը ներկայ տուրքի անհրաժեշտ պիտոյքներ կան, զոր ազգային Սահմանադրութիւնը խոստացած, բայց դեռ և ոչ մէկը կատարելու կարող եղած է։ Այս պիտոյքի գումարը ազգային ուսումնական գործարարութիւնն է։ Ուրեմն ազգային ընդհանուր տուրքը սահմանադրական նոր պիտոյք կրնայ գործածուիլ, որով ազգային աւելի եւս անգամ կը վճարէ իւր պարտքը, փոխարէն Սահմանադրութեան խոստացած բարեկեցութեան հաստատուելու յուսով։ Յայտնի է թէ ազգային ուսումնական գործարարութեան մը, որուն վճարումը կրնայ ըլլալ հին պահանջները հաւաքումով, քանի որ ազգային իւր պարտքերը հաւասարակշռելու չափ ալ պահանջները ունեցած ըլլալը անհրաժեշտ է։

Այսպիսի բաւական համարելով, . . . խմբակը, առայժմ վերջ կուտամ գիտողութեանց, պատուական լրագրողը ընթերցողները չձանձրացնելու զուրուշութեամբ, յաւելով թէ ազգային Ելեմիայի հաշուեկշիւին ճշգրիտ նկարագիրն այս եղած ժամանակ, ինչպէս մենք՝ նոյն պէս ամեն ազգային անհատ իրաւունք ունի ձեռք հետ հաւասարակ թէ երեւոյթ հոգաբարձութեան լրագրողը նախորդ թուով ըրած ազգային մտաւոր կի երեւոյթ անհրաժեշտութեան առաջ եկած ըլլալու է, այլ որչափ հասարակ հաւաքման մասին տեղի ունեցած անհրաժեշտութեան, որուն ուղղակի հետեւանք եղած ըլլալու է ազգային Ազգային մտաւոր կի երեւոյթ անհրաժեշտութեան, որուն նկարագրութիւնը նշանակել է որ նոյն իսկ իւր կողմանէ պաշտօնական կերպով եղած էր։

Բնականորէն կ'սկսինք

Նախորդ թուով ծանուցել էինք ժամանակէ մ'ի վեր Իզմիրի պատուարած հայ հասարակութեան մէջ երկու քահանայից առթիւ ծախսը գործարարութեան հաշուեկշիւը և անոր մէկ յաւելի հետեւանք, այն է Զիլիմեան Տ. Յովսէփի յետեւանքն է ի մեծ հայրապետութիւն ժողովրդեան՝ նախատանք վար առնուելու ու հոգեւոր պաշտամանէ արգիլուելը։

Տեղեկացեալ և վարչական քանդակներ անունով վճարած տուրքին մէջ համեմատութեան հաստատութիւն։

Բ. Վարչական առումով մէջ առ հասարակ առումով 40 զուրուշի տուրքն փոխարէն օրինաւոր տուրքի մը հաստատութիւնը, որն որ համեմատական ըլլայ կառուածին դոյն։

Գ. Կրօնականութեան և անհրաժեշտ վրայ թեմա տուրքի մը հաստատութիւնը, կամ լաւ եւս ըսելու համար, միջոցութեան, ամենաւերջին և վախճանական վրայադրի հաստատութիւնը, ինչպէս որ լրագրողը միջոցաւ անցուցանի առաջարկեց մեծարդի Գ. Տ. Ս. րաման։

Այս երեք անհրաժեշտութիւններն ալ հասարակ առումով թեման հետ ի միասին կը հաստատուն նստէ օրինաւորութիւն ու արդարութիւն։ քանի որ արդարութիւնն է որ Բարախի օրինակի եկեղեցիներն իրենց արդի վիճակին մէջ տարեկան 4200 ամիս զուրուշի տուրք վճարեն, մինչդեռ ուրիշ եկեղեցիներ կրկնապատկելու ու եռապատկելու կը հաստատունեն։ Նոյնպէս կարծենք իրաւունք չէ որ 500000 զուրուշի կառուած դոյնն ու իր բնական ամսական 1000 զուրուշի կամ շատ անգամ 500 զուրուշի իսկ իրաւ ընդունի եւ նոյն 40 զուրուշի նպատակն ընէ Հիւանդանոցի։

Եթէ վերոյիշեալ երեք օրինաւոր կարգադրութիւններն ըլլան, ապահովապէս Ազգային մտաւոր կի երեւոյթ անհրաժեշտութեան մտաւոր իր բայց կը գոյն։

Պատմութիւնը դիպուած չըլլալով, կը լինի երեւոյթ թեման արամադրական հետեւութեամբ շղթայեալ են, որոյ զօրութեամբ բարին բարի կ'արտադրէ, չարն ալ չար կը ծնանի։

Սակայն չարիք մը միայն բանիւ զոյց արուելով չանհետար։ վերջը տեսնուած ժամանակ դարմանն ալ հոգալ պէտք է։

Ուստի այս անգամ Իզմիրի մէջ պահանջ չափով անհրաժեշտութեան մէջ հետեւանք ալ հրատարակելով, ոչ միայն Իզմիրի պատուարածին Բարախի օրինակով, այլ միանգամայն ամենապատկառ Ս. Պատրիարք Տ. Ս. Արաւելութեան Քաղաքական և Արմատական ժողովից խորին ուշադրութիւնը, կամ լաւ եւս անմիջական հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրենք այնպիսի զեպքերու վրայ՝ որոնք արդէն ծանր հետեւանքներու ծնունդ տալ սկսած են։

Պարտք կը համարենք սակայն համառօտիւ յիշել որ ամեն այսպիսի ազգային նստ կուսակցութիւն ինքնին տեղի ըլլալով մեզ, Իզմիրի այս ստորաբաղը կուսակցութեան գլուխ թէ՛ Պալատական և թէ՛ Զիլիմեան քահանայք՝ ինչ որ ալ ըլլայ իրենց յանցաւորութեան կամ անհրաժեշտութեան փաստերը՝ դատաւարութիւն են իրեն պարագայից կուսակցութեան և պատճառք պատահական Իզմիրի ժողովրդեան, որուն՝ ինչպէս նաև համարենք ազգային անհրաժեշտութեան ու խաղաղութեան ներս ի սրտէ ցանկացող ենք և պիտի ըլլանք միշտ։

Տեսնենք ուրեմն թէ Զիլիմեան քահանային Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ բեմէն անարգանք վար առնուելու անպատեհութեան հետեւանք և Իզմիրի մէջ։

Յաւել կրնանք որ այս անգամ ալ երկարապէս կուսակցութեան դառն հետեւանք իրեն ասպարէզ ընտրել է դարձեալ եկեղեցւոյ արաւելոյթ։

Զիլիմեան Տ. Յովսէփի քահանային Իզմիրի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ այնպէս դայթակարան կերպով առակ նշանակել ըլլալէն ետեւ, նախընթաց Ս. Խաչի տօնին շաբաթ օրը Իզմիրի մօտ Պոռնոնովա գիւղի եկեղեցին կ'ընկնէ, ուր տեղի ժողովուրդը՝ զենքը ընդունելով՝ վերադառնալով։ Խաչի կիրակի օրը եկեղեցին սպասաւորութեան կենտէն հետեւալ օրն ալ Ս. Պատարազ մատուցանելու մօտ։

Պալատական Տ. Յակոբի կուսակցութիւնն այս երեւոյթ թեման ընելով և Իզմիրի մէջ անցած դեպքին անպատկառման թեման իրաւաւորեալ՝ անմիջապէս 15 հոգի Պոռնոնովայի եկեղեցին կերթան, և Զիլիմեան քահանային կը հրամայեն սեղանէն վար իջնել և իրեն ժողովուրդ եկեղեցւոյն բակը կայնել մինչև որ դատու տեսնուի։ Ըսով դարձեալ Սրբազան Բարախի թեման տաղանայի պատճառ կըլլան։

Սակայն այս անպատեհ գործին կրկնութեան վրայ տեղական կառավարութեան բողոք ըլլալով, այս յանդիմութեան ձեռնարկութեան եօթն անգամ կը ըրուի։

Այս բանադրութեան վրայ լուր կը տարածի Իզմիրի մէջ թէ 50-60 ընտանիք Պալատական կուսակցութեան կրօնափոխութեան դիմել են։ Ստուգելու, Պալատական քահանային քահանային կողմէն պաշտօնականութիւն մը գտնուելու յոյսով Իզմիրի գտնուելու Ա. Երեւոյթ միջոցաւ կը դիմէ պալատականութեան յարելու խոստմամբ։ Բայց Իզմիրի թաղական խորհուրդը առանց միտ դնելու այս վերջին անմիտ խրատն է, իր անգամակիցներէն Տիւրացեան Սեմ. Սարգիս ազգային միջնորդութեամբ՝ որ տեղւոյն Քաղաքական ժողովին ալ անդամ է, բանադրելու ազատութիւնը ինքերը է Իզմիրի կառավարիչ Ա. սեմ. Պալատի փառային և վերջապէս ապուտի է զանոնք։

Երբեք կը ցաւենք այս ողբալի անցքերուն վրայ։ մասնաւորէն նոյն համար կը ցաւ ինք, որ տեղւոյն առաջնորդական փոխանորդ Երթ. Զիլիմեան Յակոբ վար-

